

Motion till riksdagen 2012/13:U219

av **Lotta Hedström m.fl. (MP)**

Att hävda rätten till mat

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska signera och ratificera tilläggsprotokollet till FN:s konvention om de sociala, ekonomiska, och kulturella rättigheterna, ICESCR.

Bakgrund

Fred, frihet och grundläggande behov av mat, trygghet och skydd är ännu långt ifrån säkrade, trots alla enorma framsteg i modern tid och alla stolta mål. Det finns tillräckliga resurser i världen för att tillgodose allas grundläggande behov, men trots det går cirka en miljard medmänniskor hungrande eller än värre, svältande. Den relativa numerären av hungrande och riktigt fattiga har visserligen minskat, men inte den absoluta. Därför är den mest grundläggande politiska uppgiften, nationellt såväl som internationellt, fortfarande att trygga rätten till mat och att arbeta för nollsvält.

Vanstyre, korruption och orättvis fördelning mellan och inom världens länder är emellertid en större orsak till hunger, svält och fattigdom än reell brist på mat och resurser. Många länder har varken skatte- eller välfärdssystem som fördelar resurser på ett värdigt och rättvist sätt.

Även i vårt eget land ökar de ekonomiska och sociala klyftorna. Hushållens skuldbörda blir allt tyngre och barnfattigdomen breder ut sig.

FN:s grundkonventioner för de mänskliga rättigheterna

Sedan 1948 finns den välbekanta FN-deklarationen om de mänskliga rättigheterna, av många kallad vår tids gemensamma etik. Den är den normerande

Fel! Okänt namn på

grunden för en global rättsordning på individnivå. Ur den stammar de två stora MR-konventionerna som i princip alla jordens länder både signerat och ratificerat. Båda kom år 1966 och trädde i kraft 1976.

Den stat som skrivit under ICESCR, International Covenant on Economic Social and Cultural Right, erkänner vars och ens rätt att förtjäna sitt uppehälle genom arbete, att ta sitt ansvar för att i största möjliga utsträckning ge skydd och bistånd till sin familj, en tillfredsställande levnadsstandard, det vill säga tillräckligt med mat och kläder och en lämplig bostad. Vidare förbinder sig staten att ta ansvar för att förbättra samhällets hälsovård och att arbeta för att förhindra uppkomsten av epidemier, folk- och yrkessjukdomar samt andra sjukdomar. Slutligen har var och en rätt till utbildning och grundskoleutbildningen ska vara obligatorisk, kostnadsfri och tillgänglig för alla.

Varje konventionsstat ska lämna in en rapport vart femte år som visar hur man efterlever sina åtaganden. De granskas av FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som består av 18 experter. Ungefär 14 – 19 länder granskas årligen.

ICCPR, International Covenant on Civil and Political Rights, tar bland annat upp att slaveri, slavhandel och tvångsarbete ska förbjudas, att ingen ska utsättas för godtycklig arrestering, att den som anklagas för ett brott ska ha rätt till rättegång, att den som berövats sin frihet ska behandlas humant, att var och en som lagligen befinner sig i ett land ska ha rätt att där röra sig fritt och fritt välja bosättningsort, att var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet, att all propaganda till förmån för krig ska vara förbjuden i lag samt att allt främjande av nationalhat, rashat eller religiöst hat, som innebär uppvigling till diskriminering, fiendskap eller våld, ska vara förbjudet i lag.

Det har funnits vissa oklarheter om vad dessa ursprungliga och kanske viktigaste MR-konventionerna har för inbördes status. Det föranledde FN att på en konferens i Wien 1993 slå fast att alla mänskliga rättigheter inbördes är beroende, odelbara, varandra förstärkande och skall åtlydas likvärdigt. Därför bör de också ha samma skyddsmekanismer och samma typ av uppföljning.

Tilläggsprotokoll för verklig kraft och implementering

För ICCPR finns sedan 1976 ett tilläggsprotokoll. Det är en viktig uppföljningsmekanism som ger enskilda människor i länder som har ratificerat protokollet möjlighet att påtala kränkningar till MR-kommittén. Kommittén kan sedan påtala detta och kräva rättelse av landet i fråga.

För konventionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, ESK-konventionen, antogs däremot inte något motsvarande tilläggsprotokoll förrän 2008. Genom att signera visar ett land sin intention att så småningom även ratificera. För att protokollet ska träda i kraft krävs det dock ett tillräckligt stort antal ratifikationer, tio stycken. Idag är bara åtta ratificeringar klara, fast fyrtio stater har signerat protokollet. Argentinas, Bolivias, Bosniens,

Ecuadors, El Salvadors, Slovakiens, Spaniens och Mongoliets vilja till trots har tilläggsprotokollet alltså ännu inte trätt i kraft i världen. Maktlösa och kanske utfattiga människor får ännu så länge vackert finna sig i staters försummelser.

Sveriges inställning

Sverige har varken ratificerat eller signerat tilläggsprotokollet till ESK-konventionen. Den borgerliga regeringen som haft hand om frågan sedan 2008 markerar därmed ingen vilja att leva upp till konventionens viktiga intentioner eller att ge den en verklig kraft – rätten att klaga till en instans utanför ens eget land. Finland, vårt grannland, har däremot signerat protokollet, om än inte ratificerat det ännu.

I regeringens egna skrivelser om biståndet och dess uppföljningsmekanismer, i resultaten för PGU och millenniemålen och i regeringsdeklarationer finns dock mycket starka formuleringar som borde förpliktiga. Man måste sopa rent framför egen dörr först och göra läxan hemma innan man moraliserar över andra och vill ställa till rätta på annat håll.

Konsekvenser

Man kan således som svensk inte klaga till MR-kommittén på hur vårt land uppfyller konventionens åtaganden. Det är angeläget att även svenskar får den möjligheten, när sociala och ekonomiska klyftor växer medan det svenska sociala skydds nätet får allt större maskor.

Ett land med Sveriges stolta MR-traditioner har också ett stort ansvar för att hjälpa till att säkra denna klagansmöjlighet för de fattigaste och mest utsatta i världen. För människor som lider under korrupta regimer, i länder där maktfullkomliga och försumliga regeringar förvägrar sin befolkning sin rättmätiga del av de gemensamma resurserna, när transnationella bolag sätter sig över lokalsamhällets hävdvunna rätt till mat, mark eller vatten, när flickor inte får gå i skolan för att de är just flickor, för att säkra tillräcklig överlevnad och standard i hela världen när ännu så många av allas våra barn fortfarande går hungriga och undernärda – så finns inte detta rimliga och globala verktyg på plats!

Om politiken och statsskicket genom orättvisor, korruption, misshushållning eller vanstyre inte lyckas fördela tillgångar och mat så att alla i landet kan gå i skola, äta och överleva på ett rimligt sätt kvarstår den politiska huvuduppgiften för de styrande. Bristerna måste påtalas.

Slutsats: Miljöpartiet ser inga skäl till att Sverige inte skulle signera och ratificera ESK-konventionens tilläggsprotokoll. Vi hemställer därför att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att detta ska göras.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 27 september 2012

Lotta Hedström (MP)

Annika Lillemets (MP)

Magnus Ehrencrona (MP)

Maria Ferm (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Mats Pertoft (MP)